

‘ONVOORWAARDELIJKE OVERGAVE!’

eindigen wanneer een centraal Duits gezag, welk ook, zou erkennen dat het zich op genade of ongenade aan de coalitie van Geallieerden en Russen overgaf. En met Italië en Japan zou het niet anders gaan. Vandaar de eis: ‘onvoorwaardelijke overgave’. Hij was de publieke opinie in de Verenigde Staten en het Britse Rijk hartelijk welkom – en niet anders lag het bij de volkeren in de bezette landen van Europa: het kwaad zou uitgeroeid worden, met wortel en tak.

Welke complicaties uit die eis voortvloeiden bij de capitulatie van Italië (september ’43) en van Japan (augustus ’45), zullen wij in latere delen schetsen. Hier willen wij louter stilstaan bij de vraag of de eis ‘onvoorwaardelijke overgave’ de oorlogvoering door Duitsland verlengd heeft.

Welnu, die vraag is niet te beantwoorden.

‘Whatever the effect of ‘unconditional surrender’ on the opposition to Hitler’ (een over het algemeen deprimerend effect) ‘there is’, aldus de Britse historicus John Ehrman,

‘no compelling reason to suppose that the opposition would have succeeded if ‘unconditional surrender’ had never been announced.¹ Nor can we say what was its effect on the country, for there is no way of showing that it deterred any Germans from surrendering who would have surrendered otherwise. It had no demonstrable effect on the German troops in North Africa or in France, many of whom were taken prisoner without bothering about conditions; nor, in the last resort, on those in Italy or Germany . . . It is possible that Goebbels’ propaganda on the subject stimulated the Germans to fight on and to produce more. It is also possible that they would have done so anyway.’²

★

‘Het verwachtingspatroon van een volk dat onderdrukt wordt, heeft’, schreven wij in ons vorige deel, ‘met name in oorlogstijd maar een zwakke verbinding met de objectieve werkelijkheid. Het onderdrukte volk weet

¹ Het verdient de aandacht dat het in maart ’43, slechts enkele weken na het stellen van de eis ‘onvoorwaardelijke overgave’, tot twee pogingen kwam om Hitler van het leven te beroven – pogingen van een groep hoge Duitse officieren en die beide door een samenloop van omstandigheden op het laatste moment zijn mislukt. Wij komen hier in ons volgende deel op terug waarin wij zullen beschrijven hoe eind ’43 vanuit die groep contacten gelegd werden met de Nederlandse illegaliteit. ² (United Kingdom, Cabinet Office) *History of the Second World War, Military Series*. J. Ehrman: *Grand Strategy*, dl. VI (1956), p. 4–5.